

Lluís Gea Martínez

Escrivia flors a la Júlia

animallibres

Premi Ciutat de Badalona de Narrativa Juvenil 2018

1

Ja feia estona que les mans havien deixat de fer-li mal. El lleu formigueig que li recorria les falanges aviat s'havia convertit en un intens dolor que li entumia les extremitats per, després d'una llarga estona, perdre's lentament en la indiferència sensorial. Ben bé semblava que en comptes de mans tingués dues soques insensibles. Somrigué per uns instants imaginant-se a ell mateix mogut per uns fils invisibles com si fos un titella de fusta. Els dits li havien passat d'una pal·lidesa extrema a un color semblant al de la pissarra dels sostres que protegien les petites cases de pedra d'aquella vall del Pirineu. Els peus semblava que estiguessin units al seu cos merament com un llast i les cames, cada cop més feixugues, havien perdut gairebé totalment la mobilitat.

Tenia el cap emboirat i amb prou feines mantenia els ulls oberts. Certament aquella estava sent la nit més llarga de la seva vida. No es trobava sol, estava amb la Lita, que, ajaguda prop d'ell, el resguardava dels elements amb el seu cos. Sempre havia estat una companya rebel, però la seva fidelitat era innegable. Pobra Lita, ell l'havia conduït fins aquí. La seva respiració era cada vegada més dèbil i els tremolors que sentia al principi s'havien transformat en una quietud immutable.

El pare arriba. Corre cap a ell i l'abraça aixecant-lo enlaire mentre l'eco del seu riure ho omple tot al seu voltant. De sobte se sent empetitit, i son pare és un colós amb una força inabastable i una peculiar olor de mascle, la fortor de la qual li envaeix els narius. És la fortor del brou bullint a la cuina, on la mare l'abraça tendrament. L'acaba de renyar per caure mentre jugava enfilat a la teulada, però ara l'amanya i li besa el front mentre li diu que es calmi. Ell vol parlar-li, però no pot. Vol explicar-li que només ha pujat a buscar la ploma del Tinent, però l'Elies l'arrossega de la mà cap als estables. Allà l'espera en Jaume, que deixa d'aparellar els animals per rebre'l com sempre, amb una abraçada mentre li despentina els cabells. A la finestra. T'espera a la finestra, ves-hi. Camina cap allà. Sembla a poques

passes de distància, però el camí es fa interminable mentre tot el temps en Ramon el fita amb mirada reprovadora recolzat contra el safareig. Treu el cap per la finestra. Ella està allà, a tocar del riu, al mateix lloc on la va conèixer. Els cabells li cauen lacis sobre les espatlles i un suau cop de brisa li deixa entreveure el rostre. L'està mirant. Somriu. S'incorpora i amb la mà li diu que s'apropi. Vol anar-hi però les cames li pesen moltíssim. Ella comença a caminar i li fa amb el cap que la segueixi. Ell es mou molt i molt a poc a poc i cada vegada ella s'allunya més. Li vol cridar que l'esperi, però de la gola no li emana cap so. Torna a provar-ho, i els pulmons li cremen en l'intent. Trenca a plorar amb impotència, i de sobte se sent caure engolit per una foscor perpètua.

S'està fent de dia. No recorda la transició entre la nit i l'albada que ara inunda el cel d'una claror esmorteïda. Ha deixat de nevar i una flassada d'un silenci blanc i dens cobreix l'impressionant paisatge que s'albira des de la columna vertebral de la Serra Cavallera. Des d'aquell punt s'aprecien contrastades contra l'immaculat panorama l'església de Sant Miquel de Cavallera i la Torre Cavallera, i per sota, no gaire lluny, empetitida per una distància que la fa una mica irreal, s'endevina a la vora del riu la Colònia Matabosch i Soler. Una mica més enllà, a

l'esquerra destaquen en contrast bicromat les fosques edificacions de Camprodon.

Intenta moure les cames, però ja fa molta estona que ignoren de forma insolent qualsevol ordre dictada per la seva voluntat. Als seus peus, revestida d'una calma mortuòria, la Lita ha deixat de respirar. Ara està totalment sol.

Fent un esforç sobrehumà es treu la mà de la butxaca dreta i obrint-la lentament deixa a la vista una flor blava amb una inscripció als pètals. Sospira i sent com una llàgrima li rodola galtes avall.

Els primer rajos de sol comencen a despuntar sobre les muntanyes. Les parpelles són dos espessos telons de vellut vermell pugnant per abaixar-se i donar per acabada la funció. Sent com la seva energia vital comença a escolar-se-li entre la carn per jaure arraulida sota el seu cos, com si fos una ombra. El vent deixa de brumir i dins del cap només hi ha lloc per a una imatge. Júlia.

No feia gaire que els camps s'havien començat a amarar novament de roselles. Sota la tebior del sol en la seva canícula, una lleu brisa transportava l'aroma de les flors i de la terra acompanyada per l'hipnòtic borbolleig del riu que vorejava el camí. Les passes de les mules marcaven el suau compàs del viatge, en perfecta sincronia amb el dringar de la càrrega i un toc de color cortesia dels esporàdics solos d'alguna cadenera.

Havia caminat tot el matí i s'havia aturat només l'estona de menjar-se un crostó de pa negre i un tros de la secallona que feien a casa, tot acompanyant-ho d'un parell de llargs tragos a galet del vi ranci que sempre duia a la bota. Ara, després de deixar enrere l'últim revolt de dretes, començaven a

arribar-li des de la llunyania el miasma de sons i olors que precedien de forma invariable l'arribada a Ripoll. Per a ell, que sempre havia viscut en un petit poble en el qual no passaven de set-cents veïns, a punt de complir els disset anys, entrar en aquell formiguer de vida de poc més de sis milers d'habitants era com fregar amb els dits les portes del cel.

Llavors duïa a terme una mena de ritual recurrent. S'escopia al palmell de la mà dreta, es planxava amb les mans els cabells, es recomponia la faixa i, tibant l'esquena tan dreta com podia, exhibia el seu millor somriure.

Quan entrava a la ciutat deixant enrere a la dreta el viarany que s'enfilava tortuosament cap a Sant Roc, començava a saludar a banda i banda a tots els que trobava pel camí ben bé com si hagués viscut tota la vida en aquella vila. Una encaixada de mans per aquí, una lleu reverència mentre es treïa la gorra per allà, d'altres li cridaven de lluny i ell responia simplement alçant el braç, i alguna que altra aclucada d'ull a les noies que li somreïen descaradament des de les finestres de les cases de barrets. Tothom el coneixia. Allà era el Pinxo.

Aquest sobrenom li havia sobrevingut de ben petit. Sent encara molt jove —era el menut de quatre germans—, el pare va morir sobtadament un dia que

estava fent unes feines al petit hort que tenien al darrere de casa. Diuen que va caure fulminat i que ni tan sols va tenir temps d'encomanar la seva ànima al Senyor. D'allò en feia ja més de deu anys, i el record que l'Esteve —el seu veritable nom— conservava de son pare era molt vague. De fet, era com una mena de calidoscopi en què es barrejaven imatges, olors, sons i sentiments de forma una mica onírica.

Es recordava, per exemple, d'un dia corrent carrer avall per trobar-se amb el pare, que l'abraçava i que, amb una força per a ell sobrehumana, l'alçava i el col·locava a llocs de la Bruna, la mula que encara avui dia conservaven. Recordava l'aspresa de les seves mans que semblava que li arranquessin la pell quan li acariciava el rostre tot jugant, la duresa de la barba, l'olor d'home de les seves camises quan arribava d'un viatge o el crit de «l'Elies ja és a casa!» amb què entrava sempre per la porta.

També recordava els crits de la mare el dia que va morir, la munió de dones vestides de negre que amb rostres seriosos atapeïen el menjador de casa o el plujós matí de l'enterrament a la plaça de l'església de Sant Esteve i la pujada fins al petit turó on hi havia el cementiri, en mig d'un silenci desconcertant. En aquell moment no va entendre gaire què passava, però ja tindria temps per fer-ho.

Així doncs, quan el pare va morir, el seu germà gran, Elies igual que el seu progenitor pel fet de ser el

primogènit, es va haver de fer càrrec de la casa. Devia tenir pels volts dels quinze anys però, tot i així, va haver de madurar ràpidament i organitzar-ho tot per tal que continués funcionant la tenda de queviures que suposava en aquells moments la font bàsica de manteniment de la família, alhora que havia de mirar de treure el màxim profit a la Bruna. Aquest excés de responsabilitat tan precoç i sobtat va fer que l'Elies, tot i no ser mala persona, desenvolupés un caràcter molt fort i de vegades una mica amarg.

Els principis no foren fàcils, i tots, excepte ell, que era encara massa petit, van haver d'ajudar per mirar de tirar la casa endavant. L'Elies s'encarregava de la tenda; la mare, de l'hort, i en Jaume, el tercer dels germans, de mercadejar amb la Bruna. D'ell ho havia après tot en aquest ofici de traginar.

En Jaume també va morir prematurament devia fer cinc o sis anys i, tot i ser molt jove, dels tres germans que restaven, ell, l'Esteve, era el que estava més familiaritzat amb la feina amb les mules. Així començà per fer petits encàrrecs per la rodalia del poble per, de mica en mica, anar guanyant-se la confiança de l'Elies i anar ampliant progressivament el seu radi d'acció.

D'aquesta manera, quan encara era un nen, ja havia començat a baixar fins a Ripoll per tal de transportar tot tipus de mercaderies en una direcció o en una altra, i els veïns de la vila el veien entrar ben seriosos i tibats tot arrossegant la mula agafada per

les regnes. Realment era graciós veure un nen de poc més de dotze anys comportant-se com un adult, fitant a tothom amb mirada desafiant i caminant amb aquell aire gairebé cavalleresc acompanyat per una mula que li treia una quarta.

Fou d'aquesta manera que tothom començà a conèixer-lo com el Pinxo, un sobrenom que l'omplia d'orgull i, en la seva ment adolescent, el feia sentir segur i respectat.

Així, l'Esteve –o el Pinxo com preferia que li diguessin– va anar baixant pel carrer gaudint de la fresca ombra que proporcionaven els edificis de fins a quatre plantes que el flanquejaven. Els tendals foscos que protegien els balcons contrastaven vivament amb les robes multicolors que penjaven dels estenedors ballant dolçament al ritme de la suau brisa primaveral.

En arribar a la plaça de l'Ajuntament, una plaça àmplia i diàfana, en un extrem de la qual s'hi havia erigit un monument en commemoració als valents que varen morir per defensar la ciutat de l'atac de les milícies carlines del 1839, tombà a l'esquerra i s'allunyà del brogit de la gent per anar a buscar el pont d'Olot. Aquest era un pont de pedra angost pel qual no passaven més de dos carros alhora i que donava accés a la part del poble situada a la riba oriental del riu Ter. Havent-lo creuat s'encaminà cap

al raval de l'Hospital i, al cap de poc, trencà a la dreta per endinsar-se en l'estret carrer de la Palmerola, a la meitat del qual es trobava la seva destinació.

Es tractava d'una porta massissa de doble fulla de la qual penjaven dos picaportes en forma de testes de cavall. La porta era de color blau fosc, o ho havia estat ja que per aquí i per allà estava corcada i mostrava les entranyes demanant pietat a alguna mà caritativa. El Pinxo alçà un dels picaportes, que, en caure sobre l'abonyegada placa de coure contra la qual uns instants abans reposava, retrunyí amb un eco buit, fins i tot es podria dir que fosc. Després d'una espera interminable, se sentiren unes passes que s'apropaven a la porta. El mecanisme del pany girà sorollosament un parell de vegades i finalment la porta s'obrí.

—Ai maco!! Ja has arribat? Passa, passa; el Tinent t'està esperant.

La Dolors era una dona al voltant de la cinquantena, rotunda en totes les formes. Era d'una alçada mitjana, però el seu contorn superb contenia les carns encara fermes i un parell de pits emmarcats en un generós escot, que es podrien titllar d'exagerats per a la seva talla.

Obrí una de les fulles de bat a bat i el Pinxo feu entrar la rècula de mules a l'entrada fosca i coberta per una volta de canó que servia de preludi al florit i assolellat pati interior de la casa. En un extrem

del pati seia rere unes ulleres rodones i metàl·liques el senyor Eusebi Fumeroles, també conegut com el Tinent. Després de lligar els animals en una freda i rovinada argolla que, destinada a aquests efectes, penjava de la paret, el Pinxo s'apropà cap al seu amfitrió mentre aquest carregava parsimoniosament una vella pipa de fusta blanca.

El Tinent es podria dir que era el més proper a un amic de la família. L'avi de l'Esteve –Josep es deia el pare de la mare– i ell havien combatut junts en el que es passà a anomenar la Tercera Guerra Carlina, ara feia poc més de vint anys, abans que l'Esteve hagués nascut. Havien lluitat junts sota les ordres del mariscal Francesc Savalls tot al llarg i ample de la zona de l'Empordà, amb nombroses victòries, i algunes derrotes, al seu favor. L'avi havia arribat solament al rang de sergent tot i haver-se decidit per la carrera militar des de jove a causa del seu geni i la seva indisciplina. Durant el període que durà la guerra, però, esdevingué l'home de confiança del Tinent, i d'aquesta manera la seva mà dreta.

En el transcurs de la defensa d'Olot davant l'escomesa del brigadier Martínez-Campos, l'exèrcit carlista hagué de cedir la plaça amb nombroses baixes a les seves files, entre les quals se sumà la del sergent Josep Bonavia, el seu avi. El Tinent prometé fer-se

càrrec de la seva dona i la seva única filla i, una vegada acabat el conflicte, amb una part del botí de guerra que havia aconseguit, els comprà una caseta –on havia nascut i viscut tota la vida en Pinxo– i una petita tenda a ran de carretera que esdevindria la botiga de queviures que ara posseïen. Així, aquell fou el dot que presentà la mare al seu matrimoni.

–Com va això, nano? Però seu aquí amb mi. Has aconseguit el que et vaig demanar?

–Sí, Tinent, va arribar de França ara fa tot just un parell de dies.

El Tinent deixà escapar un mig somriure mentre encenia la pipa i, fent llargues pipades, va semblar l'espai entre tots dos de sedosos i compactes núvols de fum blanc que conferien al menut jardí un aspecte una mica fantasmagòric.

En Pinxo furgà al sarró i extragué dues petites ampolles de vidre, que passà a les mans del seu interlocutor. El Tinent, alçant-les a contrallum, les observà durant uns segons per dir:

–Encara sort d'això. Si no fos per aquest regal del cel anomenat morfina, no sé com podria suportar el dolor d'aquesta maleïda ferida. Vint anys després sembla que fos ahir mateix quan aquell tros de metralla roent em va foradar el maluc. Ara, a tu ni se t'acudeixi de provar-la, Pinxo, que tot el que té de

bo pel cos, ho té de dolent per la butxaca –digué somrient maliciosament–. Hi ha un petit problema, però. El carregament d'aquesta setmana s'ha endarrerit, així que no et podré donar els diners fins a la propera setmana.

Una vegada acabada la guerra, el Tinent s'havia establert a la vila de Ripoll obrint un negoci d'abastiment de vi per a diverses tavernes i colònies de la rodalia. Les rendes no eren abundants, però li asseguraven una font d'ingressos còmoda que li permeté de retirar-se sense patir pel seu futur.

–No hi ha cap problema, Tinent –el va excusar el noi–. Vostè és de la família, ja ho sap.

–Sí, però els negocis són els negocis. Farem una cosa, com a penyora pels diners que t'he de donar et deixaré la ploma del mariscal. –El Tinent anomenava així el mariscal Francesc Savalls, com si no n'hi hagués hagut cap altre més a la història.– Ja saps que per a mi té un valor immens, així que serà una prova inequívoca de la voluntat de pagar.

En aquell moment arribà la Dolors amb un parell de gots de vidre tallat finament i una gerra de llimonada que tenyia de canviants tonalitats àuries, filtrant els oblics rajos de sol, la base de la safata sobre la qual reposaven.

–Beveu-ne una mica, que a aquesta hora ja fa calor –digué omplint els gots mentre li dedicava a en

Pinxo un somriure ample i tornava a marxar per on havia vingut.

–Tinent, de debò, no és necessari. El pròxim dia que baixi a Ripoll ja passaré a visitar-lo i passem comptes.

–Hi insisteixo. I no se'n parli més.

I fent això li donà una estilogràfica de plata guarnida amb unes filigranes d'estil morisc que li decoraven, amb una gràcia exquisida, tot el llarg del cos.

–Tingue-me'n cura i, el pròxim dia, me la tornes a portar.

–No pateixi, si cal la defensaré amb la vida.

El Tinent somrigué satisfet davant d'aquella afirmació, i així estigueren parlant una estona més fins que va ser l'hora de marxar i, amb una forta encaixada, s'acomiadaren fins a la trobada següent. Encara havia de repartir algunes mercaderies –normalment en un mateix viatge traginava gènere per a diversos clients– i si no volia que la nit l'atrapés a mig camí hauria de fer via.